

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI
ZADAŃ Z ZAKRESU WSPIERANIA RODZINY
ZA 2023 ROK**

Margonin, marzec 2024 r.

I Wprowadzenie

Na podstawie art.179 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177), w terminie do 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.

Do realizacji zadań gminy w zakresie wykonania ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej upoważniony został Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Margoninie.

Zadania gminy obejmujące wsparcie rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, podejmowanie działań profilaktycznych ukierunkowanych na wzmocnienie rodziny i pracę na rzecz integracji rodzin poprzez zapewnienie spójności i ciągłości oddziaływań na rodziny, również po umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej realizowane są zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177).

II Zadania własne gminy w myśl art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

- 1) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 2) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsca dla dzieci;
- 3) finansowanie:
 - a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust.2, ponoszonych przez rodziny wspierające;
- 4) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;

- 5) sporządzanie sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywania ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- 6) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Współczesna rodzina znajduje się pod naporem wielu czynników zewnętrznych, które wpływają na jej gwałtowne, wielorakie przemiany. Jedne z nich wywierają wpływ pozytywny i polepszają warunki życia, inne zaś powodują jej dezorganizację i jej członków w samej rodzinie i poza nią. Na rodzinę wpływ wywierają również czynniki wewnątrz rodzinne. Niepokój budzi fakt, że współczesne rodziny coraz mniej efektywnie wypełniają swoją funkcję opiekuńczo – socjalizacyjno – wychowawczą. Główne problemy dezorganizujące życie rodzinne to: alkoholizm, przemoc w rodzinie, niewydolność w pełnieniu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, rozpad rodziny przez rozwód, niskie kwalifikacje ogólne i etyczne. Dysfunkcją tym często towarzyszy problem ubóstwa spowodowany długotrwałym bezrobociem.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej MGOPS w Margoninie, po dokonanej analizie sytuacji i określenie przyczyn kryzysu obejmował wsparciem osoby i rodziny, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej i nie były w stanie samodzielnie przezwyciężyć występujących problemów bez wsparcia zewnętrznego.

Na terenie miasta i gminy Margonin funkcjonują instytucje i organizacje pozarządowe udzielające wsparcia rodzinom borykającym się z problemami opiekuńczo – wychowawczymi tj. Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, grupy diagnostyczno – pomocowe, szkoły, świetlice środowiskowe, Policja, Miejsko – Gminny Ośrodek Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i inne.

Tabela nr 1. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia MGOPS Margonin

Wyszczególnienie	2023
Liczba mieszkańców miasta i gminy Margonin (stałych i czasowych)	6367
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	201
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	452
Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych	380
Liczba rodzin korzystających z Funduszu Alimentacyjnego	28
Liczba rodzin korzystających z dodatku mieszkaniowego	57
Liczba rodzin korzystających ze stypendium szkolnego	30
Liczba rodzin korzystających z usług asystenta rodziny	11
Liczba dzieci i młodzieży umieszczonych w pieczy zastępczej oraz domach dziecka za które gmina ponosi odpłatność ogółem:	18

Źródło: opracowanie własne

Tabela nr 2. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, za które Gmina ponosi odpłatność

L.p.	Rodziny zastępcze	2019	2020	2021	2022	2023
1.	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	7	7	9	10	10
2.	Liczba dzieci umieszczonych w placówce opiekuńczo - wychowawczej	11	11	13	9	8

Źródło: opracowanie własne

Najczęściej występujące problemy w rodzinach objętych pomocą i wsparciem to:

- bezrobocie,
- długotrwała lub ciężka choroba,
- ubóstwo,
- niepełnosprawność,
- potrzeba ochrony macierzyństwa
- alkoholizm,
- przemoc domowa.

Poniższa tabela przedstawia szczegółowe zestawienie przyznanych świadczeń przez Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Margoninie w 2023 r. wg przyczyn ich przyznania.

Tabela nr 3. Przyczyny przyznawania pomocy na podstawie danych MGOPS Margonin

Powód trudnej sytuacji życiowej	2023	
	Liczba rodzin	Liczba osób w tych rodzinach
Ubóstwo	73	150
Bezdomność	2	2
Potrzeba ochrony macierzyństwa	20	91
Bezrobocie	119	308
Niepełnosprawność	42	71
Długotrwała ciężka choroba	76	138
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	6	18
W tym: - rodziny niepełne	4	7
Alkoholizm	12	16
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	5	5
Przemoc domowa	7	24

Źródło: opracowanie własne- na podstawie sprawozdania w Centralnej Aplikacji Statystycznej

Wśród osób objętych wsparciem (porad) Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej znajdowała się grupa osób, która wymagała nie tylko pomocy finansowej, ale także wsparcia o charakterze specjalistycznym. Pracownicy socjalni organizowali pomoc dla tych rodzin nie tylko w ramach swoich obowiązków, ale także we współpracy z asystentem rodziny oraz w ramach zespołu interdyscyplinarnego wraz z innymi służbami. W 2023 r. rodziny mogły korzystać z porad radcy prawnego świadczącego usługi dla MGOPS.

Realizowane zadania

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych spoczywa m.in. na jednostkach samorządu terytorialnego. Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Margoninie realizował zadania według powyższej ustawy pomagając rodzinom w wypełnianiu jej funkcji opiekuńczo – wychowawczej. Pomoc specjalistyczną w formie asystenta rodziny w 2023 roku skierowano **do 11 rodzin, w których wychowywało się 29 dzieci**, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, niewydolnych wychowawczo i opiekuńczo ze względu na brak kompetencji wychowawczych, niewydolnych ze względu na ograniczone możliwości intelektualne, dysfunkcyjnych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Tabela nr 4. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny wraz z ilością dzieci w rodzinie wg danych MGOPS Margonin

Rodziny z ilością dzieci	2020		2021		2022		2023	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w tych rodzinach	Liczba rodzin	Liczba dzieci w tych rodzinach	Liczba rodzin	Liczba dzieci w tych rodzinach	Liczba rodzin	Liczba dzieci w tych rodzinach
Bez dzieci	0	0	0	0	0	0	0	0
1	0	0	0	0	1	1	0	0
2	4	8	4	8	7	14	7	14
3	0	0	2	6	3	9	1	3
4	1	4	1	4	1	4	3	12
5	0	0	0	0	0	0	0	0
6	0	0	0	0	0	0	0	0
Ogółem :	5	12	7	18	12	28	11	29

Źródło: opracowanie własne

III Do zadań asystenta rodziny należy:

- opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym,
- opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonego w pieczy zastępczej,
- udzielanie pomocy rodzinie w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych,
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych,
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi,
- wspieranie aktywności społecznej rodzin,
- motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej,
- motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych,
- udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych,
- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin,
- prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- realizowanie zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem";
- prowadzenia dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną,
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku i przekazywanie tej oceny kierownikowi MGOPS,
- monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną,
- sporządzenie na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach,
- współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny,
- współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

Asystent rodziny w systemie wspierania rodziny odgrywał znaczącą rolę już na etapie profilaktyki. Jego zadaniem było kompleksowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci, zagrożonych różnymi dysfunkcjami. Charakter pracy asystenta jest odrębny, nie może być utożsamiany z pracą pracownika socjalnego, a nienormowany czas pracy dawał możliwości kontrolowania i stymulowania rodziny w różnych porach dnia. Wspieranie rodziny wymagało planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do właściwego wypełniania swoich funkcji.

Jeden asystent rodziny zatrudniony w ramach zadaniowego czasu pracy, od 01.01.2023 r. do 31.12.2023 r. pracował na $\frac{3}{4}$ etatu i obejmował pomocą oraz wsparciem **11** rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi, w których wychowywało się 29 dzieci.

IV Efekty działań podejmowanych przez asystentów rodziny MGOPS Margonin

1. poprawa funkcji opiekuńczo – wychowawczej rodziców,
2. poprawa wyników w nauce i zachowaniu w domu i w szkole,
3. lepsze gospodarowanie budżetem domowym,
4. poprawa czystości i porządku w mieszkaniu oraz higieny osobistej małoletnich dzieci,
5. pomoc w znalezieniu pracy,
6. polepszenie warunków mieszkaniowych,
7. motywowanie do utrzymywania abstynencji i uczęszczania na terapię odwykową,
8. pomoc w załatwieniu spraw w urzędach i instytucjach,
9. pomoc w budowaniu prawidłowych relacji między członkami rodziny,
10. pomoc w rozwiązywaniu problemów i konfliktów rodzinnych,
11. pomoc w organizowaniu, planowaniu czasu dziecka,
12. pomoc w egzekwowaniu obowiązku szkolnego, stosowaniu kar i nagród.

Wydatkowanie środków finansowych

W okresie sprawozdawczym na realizację zadań wydatkowano łącznie **61 226,66 zł**. Z tego środki finansowe z budżetu gminy wyniosły **59 790,62 zł** oraz skorzystano z Rządowego programu wspierania rodziny „Asystent rodziny w 2023 r.” i otrzymano dotację w kwocie **1 436,04 zł**

Tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystenta rodziny i finansowanie tych kosztów – w 2023 roku asystent rodziny uczestniczył w następujących bezpłatnych szkoleniach:

- „Asystent rodziny w pracy z systemem rodzinnym, osobami zaburzonymi i chorymi psychicznie”;
- „Profesjonalnie o FASD”
- „Terapia Skoncentrowana na Rozwiązaniach kurs podstawowy” – cykl spotkań online;
- „Dziecko w świecie zagrożeń – zjawisko przemocy wobec dzieci”;
- „Praktyka procedury Niebieskiej karty”;
- „Nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”;
- „Pierwszy kontakt i wspieranie osoby doznającej przemocy domowej”.

Szkolenia organizowane były przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu oraz Wielkopolski Ośrodek Kształcenia i Studiów Samorządowych w Poznaniu.

Zgodnie z art. 191 ust. 9 i 10 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177) w przypadku umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka współfinansuje pobyt tego dziecka w pieczy zastępczej, w wysokości:

- 10 % w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30 % w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50 % w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Tabela nr 5. Wydatki na realizację zadań własnych z zakresu instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2021 -2023 (w zł)

L.p.	Placówki opiekuńczo - wychowawcze	Rozdział	Paragraf	2021	2022	2023
1.	Zakup usług przez jednostki samorządu terytorialnego od innych jednostek samorządu terytorialnego	85510	4330	385 245,08	378 991,45	344 018,93
	Razem:			385 245,08	378 991,45	344 018,93

Źródło: Opracowanie własne

Przedstawione wydatki na realizację zadań własnych z zakresu instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2021 - 2023 wydatki nieznacznie spadły co wiąże się z mniejszą ilością dzieci umieszczonych w placówce opiekuńczo – wychowawczej.

W roku 2019 w placówce opiekuńczo – wychowawczej przebywało 11 dzieci. W roku 2023 liczba dzieci umieszczonych w placówce opiekuńczo – wychowawczej za które Gmina

ponosiła odpłatność wynosiła 8 dzieci. Różnica ta spowodowana jest przez opuszczenie placówki przez dziecko w związku z osiągnięciem 18 roku życia.

Tabela nr 6. Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w latach 2019 -2023

L.p.	Placówki opiekuńczo - wychowawcze	2019	2020	2021	2022	2023
1.	Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo - wychowawczych	11	11	13	9	8
	Razem:	11	11	13	9	8

Źródło: opracowanie własne.

Tabela nr 7. Wydatki na realizację zadań własnych z zakresu rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2021 – 2023 (w zł)

L.p.	Rodziny zastępcze	Rozdział	Paragraf	2021	2022	2023
1.	Zakup usług przez jednostki samorządu terytorialnego od innych jednostek samorządu terytorialnego	85508	4330	28 094,99	37 303,53	66 625,34
	Razem:			28 094,99	37 303,53	66 625,34

Źródło: Opracowanie własne

Mając na uwadze powyższe zapisy ustawowe dotyczące współfinansowania przez gminę kosztów pobytu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, w wydatkach na realizację zadań z zakresu rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2021 - 2023 widać wzrost wydatków, który wiąże ze wzrostem poniesionych wydatków na realizację zadań własnych z zakresu rodzinnej pieczy zastępczej spowodowany koniecznością opłacania ustawowo wyższej kwoty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej z 10 % do 50 %.

Tabela nr 8. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w latach 2018-2022

L.p.	Rodziny zastępcze	2019	2020	2021	2022	2023
1.	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych	7	7	9	10	10
	Razem:	7	7	9	10	10

Źródło: Opracowanie własne.

V Potrzeby związane z realizacją zadania

Potrzeby na 2024 r. w zakresie realizacji zadań zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przedstawiają się następująco:

Zadania własne gminy:

- wynagrodzenie wraz z pochodnymi 1 asystenta 3/4 etatu – 68.000 zł
- współfinansowanie kosztów pobytu dzieci w rodzinach zastępczych – 80 000,00 zł
- współfinansowanie kosztów pobytu dzieci w placówce opiekuńczo – wychowawczej – 400 000,00 zł

Należy podkreślić, że środki zabezpieczenia w budżecie (wyłączając koszty wynagrodzeń asystenta) są szacunkowe i będą uzależnione od umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej w 2024 roku.

Uzasadnienie

Do wyłącznej właściwości rady gminy należy – zgodnie z art. 18 ust 2 pkt 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 ze zm.) – przyjmowanie sprawozdań z działalności wójta.

W związku z art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny oraz systemie pieczy zastępczej Dz. U. z 2024 r. poz. 177) w terminie do 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.